

Antje, Jacob en Nardes hebben een plek

In Numansdorp zijn zaterdag drie struikelstenen gelegd ter nagedachtenis aan drie Joodse oorlogsslachtoffers. Antje, Jacob en Nardes hebben zo weer een plekje in het dorp.

door Alie 't Hooft

NUMANSDORP - Het waren geziene mensen, ze werden dan ook door vele burgers met een bezwaard hart uitgezwaaid in 1942. Op last van de Duitse bezetters vertrokken zij met de tram, het werd hun laatste reis. Het was de wens van ooggetuige Kor van Prooijen (87) uit Numansdorp om de geschiedenis van de Joodse inwoners van zijn dorp vast te leggen. Dit wat elders in de Hoeksche Waard al gebeurd. Zijn plaatsgenoot Pieter van der Meer zocht geïnteresseerden voor dit project. Die vond hij op CSG Willem van Oranje bij docent geschiedenis Wim Kees Makkenze, die op zijn beurt aan zijn vwo-leerlingen vroeg het onderzoek op te pakken. Kor van Prooijen: "De mensen liepen uit om ze uit te zwaaien, we wisten niet of we ze nog terug zouden zien. Het voelt goed om deze mensen op zo'n manier te herinneren." Broer en zus Jacob en Antje Zwarenstein

De Duitse kunstenaar en bedenker Gunter Demnig plaatste zaterdag samen met een nabestaande, de struikelstenen. Wil een voorbijganger de informatie lezen, dan moet hij letterlijk en symbolisch door de knieën en het hoofd buigen.

Foto: Alie 't Hooft

woonden aan de Voorstraat. Jacob was slager en handelde in schapen. Joop Krijger herinnert zich nog: "Mijn vader kocht zijn pand, als kind kwam ik vaak bij de familie Zwarenstein over de vloer, het waren fijne mensen." Andries en Rebecca Morisco hadden rond 1900

tien kinderen en runden een sigarenfabriek. Eén van hen, Nardes, woonde tijdens de oorlog in Numansdorp en had een handel in goud, zilver en uurwerken. Volda Reedijk (91): "Hij kwam elke dag brood kopen in de bakkerszaak van mijn vader. Hij plaagde me dan,

gaf teveel geld en kneep zijn hand dicht als ik wisselgeld wilde teruggeven. Ik zei dan 'lelijke Jood', maar dat was toen helemaal geen scheldwoord." Via het Nieuw Israëliisch Weekblad werden familieleden van de gedeporteerden uitgenodigd zich te melden voor de

plaatsing van de struikelstenen. Mylène Zwarenstein is opgegroeid in Strijen als dochter van Pim. "Alle Zwarensteinen zijn familie," zegt Mylène "ik krijg nog steeds vragen over familieleden en ga op zoek naar informatie. Meestal ben ik niet blij met het resultaat. Mijn vader en

oma zijn teruggekeerd uit Westerbork, puur omdat mijn oma een oosters uiterlijk had dat de Duitsers aan hun Japanse bondgenoten deed denken. Mijn vader verbleef in dezelfde barak waar Anne Frank eerder was." Jacqueline Kupferschmiedt, dochter van Simon Zwarenstein: "Dit is heel bijzonder, ik had nooit kunnen denken dat er met zoveel liefde en aandacht aan onze familieleden gedacht zou worden. Ik heb nog zoveel vragen, maar ouderen willen er vaak niet over praten. Nu is er weer een stukje van de puzzel opgelost." Lisa, Esmee en Caroline hebben het struikelstenenproject als profielwerkstuk opgepakt en vinden het speciaal dat hun project ook is uitgevoerd. Vooral Lisa herinnert zich de emotionele reacties van oudere Numansdorpers die zij interviewden. Esmee: "Uit een enquête die wij hielden bleek dat de meeste mensen het belangrijk vinden te blijven herdenken." Het Struikelstenen-project is nog niet afgerond. Ook de geschiedenis van de Morisco's wordt verder uitgezocht door andere leerlingen. Voor hen wordt volgend jaar een plaquette onthuld. Struikelstenen zijn een herinnering aan Joden, die vanuit hun woonplaats zijn weggevoerd en omgekomen. De stenen liggen vlak in de straat.